

Phòng ngừa rủi ro trong kiểm soát chi NSNN tại Trà Vinh

CN. PHẠM ĐẮC KHÁNH - ThS. NGUYỄN THỊ NGỌC NGÂN

Kiểm soát chi NSNN là một trong những nhiệm vụ chính trị, chuyên môn quan trọng của hệ thống KBNN. Công tác kiểm soát chi của KBNN đúng quy định, chặt chẽ sẽ góp phần giữ vững kỷ luật, kỷ cương tài chính, ngân sách và giảm rủi ro trong hoạt động nghiệp vụ. Tuy nhiên, trong thực tiễn, KBNN đứng trước những thách thức và nguy cơ rủi ro, xuất phát từ nguyên nhân chủ quan lẫn khách quan.

Từ khóa: Kiểm soát chi, giảm rủi ro

State budget expenditure control is one of the key functional tasks of the State Treasury. The proper and close control of the budget expenditures contributes to ensuring financial disciplines and rules and mitigation of risks during functional operations. However, in practice, the challenges and risks faced by the State Treasury derive from subjective and objective causes.

Tags: Expenditure control, risk mitigation

Những năm qua, KBNN Trà Vinh rất chú trọng công tác phòng ngừa rủi ro trong kiểm soát chi NSNN, mặc dù vậy, quá trình thực hiện phòng ngừa rủi ro vẫn còn những bất cập như hệ thống pháp luật hiện hành về chi và kiểm soát chi NSNN chưa đầy đủ và đồng bộ, việc tin học hóa trong công tác quản lý NSNN nói chung và kiểm soát chi nói riêng còn chưa theo kịp yêu cầu của Luật NSNN. Do vậy, thực hiện tốt phòng ngừa rủi ro trong kiểm soát chi NSNN đối với KBNN Trà Vinh trong giai đoạn hiện nay là hết sức cần thiết.

Thực trạng phòng ngừa rủi ro trong kiểm soát chi NSNN qua KBNN Trà Vinh

KBNN Trà Vinh đã đẩy mạnh việc triển khai dịch vụ công trực tuyến mức độ 4 tại tất cả các đơn vị sử dụng NSNN có giao dịch với hệ thống KBNN Trà Vinh; triển khai ứng dụng cảnh báo rủi ro trong kiểm soát chi NSNN góp phần phòng ngừa, hạn chế rủi ro, thất thoát đối với các đơn vị sử dụng NSNN. Đến

tháng 12/2021, tỷ lệ hồ sơ giao dịch qua dịch vụ công trực tuyến là 194.100 hồ sơ, đạt 99,51%. Ngoài ra, KBNN Trà Vinh tập trung ứng dụng CNTT vào công tác cải cách thủ tục hành chính bằng việc tiếp tục triển khai ứng dụng cảnh báo rủi ro kiểm soát chi NSNN; nâng cấp chương trình báo cáo nhanh số liệu thu, chi NSNN... theo chỉ đạo của KBNN.

Đối với quá trình chi NSNN, để đẩy nhanh tiến độ giải quyết hồ sơ kiểm soát chi, rút ngắn thời gian kiểm soát chi, KBNN tỉnh đã thực hiện phương thức “thanh toán trước, kiểm soát sau” cho hợp đồng thanh toán nhiều lần (trừ lần thanh toán cuối cùng và thực hiện có hiệu quả cơ chế “một cửa, một giao dịch viên”. Theo đó, khách hàng đến giao dịch chỉ gặp một đầu mối giải quyết hồ sơ kiểm soát chi. Công chức kiểm soát chi trực tiếp hướng dẫn, giao dịch, trả kết quả với chủ đầu tư. Đây là bước đột phá trong công tác kiểm soát chi, xử lý kịp thời những vướng mắc về hồ sơ, thủ tục trong quan hệ giao dịch thanh toán giữa KBNN và

đơn vị sử dụng ngân sách.

Bên cạnh đó, công tác thanh tra, kiểm tra kịp thời phát hiện, chấn chỉnh những vấn đề tồn tại sai sót, thường xuyên cảnh báo một số rủi ro trong hoạt động nghiệp vụ để các đơn vị trực thuộc chủ động phòng ngừa. Qua kết quả thanh tra đã giúp các đơn vị sử dụng ngân sách nâng cao ý thức chấp hành nghiêm các quy định về quản lý và sử dụng NSNN hiệu quả, tiết kiệm góp phần tăng cường kỷ luật, kỷ cương trong việc chấp hành pháp luật về NSNN. Ngoài ra, qua công tác kiểm soát chi từ năm 2017 - 2020, KBNN Trà Vinh cũng đã từ chối thanh toán đối với những khoản chi không đúng quy định, không đúng chế độ tiêu chuẩn định mức... với tổng số tiền 24.904 triệu đồng.

Một số hạn chế trong kiểm soát chi tại KBNN Trà Vinh

Về cảnh báo rủi ro và phòng ngừa rủi ro: Cơ chế chính sách, quy trình nghiệp vụ thường xuyên thay đổi nhưng không có đội ngũ công chức



Hoạt động nghiệp vụ của công chức KBNN Trà Vinh

Ảnh: NT

thực hiện cập nhật kịp thời những thay đổi của cơ chế chính sách gắn với cập nhật nội dung các sai sót xảy ra phù hợp với chế độ hiện hành vì thế không có tác dụng cảnh báo rủi ro và phòng ngừa rủi ro. Hơn nữa, khung kiểm soát rủi ro đã xây dựng nhưng việc tham chiếu khung kiểm soát rủi ro trong quá trình thực hiện nhiệm vụ của các công chức nghiệp vụ chưa thường xuyên, nên chưa phát huy hiệu quả trong việc hạn chế rủi ro cho công chức khi thực hiện kiểm soát chi.

Hiện nay, trong nghiệp vụ kiểm soát chi vốn đầu tư chỉ có Khung kiểm soát quản lý rủi ro tạm thời (Quyết định số 208/QĐ-KBNN ngày 09/4/2011 của KBNN ban hành Khung kiểm soát quản lý rủi ro tạm thời trong công tác kiểm soát thanh toán vốn đầu tư xây dựng cơ bản qua KBNN) nhưng Khung kiểm soát quản lý rủi ro này đến nay đã không còn phù hợp với quy định của Luật Đầu tư công, Luật Đấu thầu, Luật NSNN, Luật Xây dựng hiện hành. Chi thường xuyên chưa có

Khung kiểm soát, quản lý, rủi ro.

Về chương trình cảnh báo rủi ro: Các đơn vị sử dụng ngân sách chưa thực sự quan tâm đến chương trình cảnh báo rủi ro này, thủ trưởng đơn vị sử dụng ngân sách chưa quan tâm đúng mức việc quản lý và sử dụng kinh phí NSNN cấp, chủ yếu là giao cho kế toán; khi một đơn vị có nhiều tài khoản, nguồn kinh phí lớn. Số lượng chứng từ giao dịch nhiều, tin nhắn gửi về thiết bị di động của họ sẽ nhiều và liên tục. Có đơn vị sử dụng ngân sách sau khi kho bạc cài đặt chương trình cảnh báo rủi ro đã không sử dụng và gỡ bỏ, do đó, chưa mang lại hiệu quả cảnh báo rủi ro như mục tiêu đề ra.

Vai trò của công tác thanh tra, kiểm tra trong việc phát hiện, cảnh báo, xử lý và ngăn ngừa các vi phạm trong nội bộ còn hạn chế. Mặc dù được triển khai định kỳ, thường xuyên, tuy nhiên chất lượng công tác thanh tra, kiểm tra chưa đạt được hiệu quả như mong muốn, chưa phát hiện kịp thời các tồn tại, sai sót, những bất cập về cơ chế, chính sách,

quy trình kiểm soát chi NSNN qua KBNN để đề xuất sửa đổi, bổ sung cho phù hợp; chưa thống kê đầy đủ các rủi ro được phát hiện để làm cơ sở tham chiếu cho công tác kiểm tra nội bộ nhằm phòng ngừa và cảnh báo sớm rủi ro trong quá trình thực thi nhiệm vụ; chưa có chế tài cụ thể để kiến nghị xử lý đối với tổ chức, cá nhân liên quan đến các tồn tại sai sót phát hiện qua kiểm tra.

Các hạn chế trong kiểm soát chi tại KBNN Trà Vinh đều có những nguyên nhân khách quan và chủ quan như:

Cơ chế chính sách quy trình nghiệp vụ kiểm soát chi NSNN thay đổi thường xuyên, liên tục gây khó khăn, vướng mắc trong quá trình thực hiện. Bên cạnh đó, việc xây dựng văn bản hướng dẫn cơ chế, quy trình chưa kịp thời, đồng bộ, thống nhất dẫn đến còn có những quy định khác nhau đối với cùng một hoạt động nghiệp vụ phát sinh, tiềm ẩn rủi ro cho công chức KBNN khi thực hiện nhiệm vụ.

Việc chấp hành các quy định

pháp luật của các đơn vị sử dụng ngân sách, chủ đầu tư còn nhiều hạn chế như việc thiếu kiểm tra, giám sát của các chủ tài khoản, buông lỏng để xảy ra tình trạng gian lận, tham ô chiếm đoạt tiền, tài sản của NSNN quản lý dễ dẫn đến rủi ro cho công chức KBNN nếu kiểm soát không chặt chẽ sẽ liên đới chịu trách nhiệm khi có sai sót xảy ra.

Nguồn nhân lực chưa đủ để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ do khối lượng công việc kiểm soát chi NSNN trong hệ thống KBNN rất lớn và ngày càng phức tạp, dù đã có nhiều cải cách, ứng dụng công nghệ thông tin trong hoạt động nghiệp vụ.

Bên cạnh đó, đội ngũ công chức làm công tác kiểm soát chi chưa đồng đều, chưa thường xuyên cập nhật cơ chế, quy trình mới; chưa thực hiện đúng, đầy đủ quy trình nghiệp vụ; chưa có ý thức trách nhiệm rõ ràng về kết quả thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được giao.

Ứng dụng CNTT chưa hỗ trợ công chức một cách toàn diện. Bên cạnh những tính năng quản lý hữu hiệu thì một số nội dung nghiệp vụ chương trình không thể kiểm soát hết được các nội dung nghiệp vụ để hỗ trợ cho công chức, tăng chất lượng kiểm soát chi, giảm thiểu rủi ro, giảm áp lực công việc chẳng hạn kiểm soát chi lương, một số chương trình còn nhiều bất cập do xây dựng trên mạng cục bộ, chưa khai thác được trong toàn hệ thống hoặc chưa được quan tâm hiệu chỉnh, nâng cấp cho phù hợp với thay đổi của cơ chế quản lý hiện hành, làm giảm tính năng hỗ trợ của CNTT trong tác nghiệp và quản lý điều hành nghiệp vụ kho bạc.

Công tác thanh tra, kiểm tra công tác kiểm soát chi NSNN tại KBNN Trà Vinh được triển khai, định kỳ thường xuyên, tuy nhiên, chất lượng công tác kiểm

tra chưa đạt được hiệu quả, chưa phát hiện kịp thời những tồn tại, sai sót những bất cập về cơ chế chính sách của các cơ quan chức năng cũng như quy trình kiểm soát chi NSNN qua KBNN để đề xuất sửa đổi, bổ sung cho phù hợp.

Giải pháp phòng ngừa rủi ro trong kiểm soát chi NSNN qua KBNN Trà Vinh

Với mục tiêu đổi mới công tác quản lý, kiểm soát chi trên cơ sở xây dựng cơ chế, quy trình quản lý, kiểm soát, thanh toán các khoản chi NSNN qua KBNN phù hợp với thông lệ quốc tế; thống nhất quy trình và đầu mối kiểm soát các khoản chi của NSNN; tăng cường cải cách thủ tục hành chính trong công tác kiểm soát chi, bảo đảm đơn giản, rõ ràng, minh bạch về hồ sơ, chứng từ, nội dung kiểm soát, tiến tới thực hiện quy trình kiểm soát chi điện tử. Đồng thời, xử lý chính xác, triệt để các rủi ro, tổn thất tài chính đảm bảo cho hệ thống KBNN ổn định, phát triển an toàn và hiệu quả, cần tập trung thực hiện các nhóm giải pháp sau đây:

Phân công công chức thực hiện nhiệm vụ cảnh báo rủi ro và phòng ngừa rủi ro

Để phòng ngừa rủi ro trong hoạt động nghiệp vụ KBNN nói chung và trong kiểm soát chi nói riêng có hiệu quả góp phần vào sự phát triển ổn định, vững mạnh của hệ thống KBNN, chúng tôi đề xuất phân công công chức thực hiện nhiệm vụ cảnh báo và phòng ngừa rủi ro trong hoạt động nghiệp vụ tại KBNN Trà Vinh gồm phòng Thanh tra - Kiểm tra, Kế toán Nhà trường phòng Kế toán Nhà nước và Trưởng phòng Kiểm soát chi trong đó phòng Thanh tra - Kiểm tra làm đầu mối và phối hợp với các KBNN huyện trong việc thực hiện nhiệm vụ cảnh báo và phòng ngừa rủi ro. Những công chức này được Lãnh đạo phân công để thực

hiện công tác phòng ngừa rủi ro ở tất cả các khâu của quá trình hoạt động nghiệp vụ KBNN, có nhiệm vụ tổng hợp những thay đổi từ cơ chế chính sách, quy trình nghiệp vụ, những tồn tại sai sót được phát hiện trong quá trình thanh tra, kiểm tra; những bất cập, lỗ hổng trong quy định của pháp luật với phát sinh thực tế tại đơn vị, cập nhật những cảnh báo rủi ro của KBNN. Từ đó, ghi nhận đầy đủ nhận diện các rủi ro phát sinh và phân loại rủi ro theo từng mức độ để có giải pháp phòng ngừa thích hợp cũng như việc khắc phục các hậu quả nếu có xảy ra rủi ro. Thường xuyên theo dõi, đánh giá hiệu quả của việc cảnh báo và phòng ngừa rủi ro để phân tích và có giải pháp thích hợp kịp thời.

Kiến nghị KBNN sớm xây dựng khung kiểm soát rủi ro đối với kiểm soát chi thường xuyên và kiểm soát chi đầu tư để hỗ trợ cho lãnh đạo KBNN các cấp, công chức làm công tác kiểm tra, công chức thanh tra chuyên ngành, công chức thực hiện nhiệm vụ kiểm soát chi nhận diện được các loại rủi ro, đánh giá và đo lường mức độ rủi ro, chủ động các biện pháp ngăn ngừa và hạn chế rủi ro trong thực thi nhiệm vụ.

Về chương trình cảnh báo rủi ro

Cần tăng cường phối hợp với các đơn vị giao dịch, tuyên truyền, phổ biến đồng thời có văn bản để Thủ trưởng các đơn vị thực hiện nghiêm việc sử dụng chứng thư số trong giao dịch điện tử, tuyệt đối không giao hoặc cho mượn mã pin, chứng thư số, mật khẩu tài khoản đăng nhập chương trình dịch vụ công.

Thường xuyên cảnh báo những rủi ro đến Thủ trưởng đơn vị sử dụng ngân sách để nâng cao ý thức, trách nhiệm trong việc quản lý tài chính cũng như chấp hành chế độ chi tiêu NSNN của đơn vị.

Làm tốt công tác tuyên

truyền để các đơn vị quan tâm, sử dụng ứng dụng Cảnh báo rủi ro trong kiểm soát chi NSNN của KBNN. Bên cạnh đó, thì khuyến khích các đơn vị sử dụng ngân sách phản ánh những vấn đề còn bất cập, khó khăn, vướng mắc trong sử dụng các ứng dụng công nghệ của KBNN.

Nâng cao hiệu quả hoạt động công tác thanh tra kiểm tra

Công tác thanh tra, kiểm tra có ý nghĩa giúp cho lãnh đạo chỉ đạo điều hành các hoạt động nghiệp vụ KBNN an toàn, hiệu quả; phát hiện và xử lý các vi phạm về chế độ, chính sách, phát hiện những sơ hở, bất cập trong cơ chế chính sách và đưa ra các kiến nghị để cấp thẩm quyền xem xét điều chỉnh, bổ sung phù hợp, góp phần vào phòng ngừa rủi ro trong các hoạt động nghiệp vụ KBNN nói chung và công tác kiểm soát chi NSNN nói riêng, để công tác thanh tra, kiểm tra hoạt động hiệu quả, chúng tôi đề xuất một số giải pháp sau:

Tiếp tục củng cố số lượng, chất lượng công chức làm công tác thanh tra, kiểm tra theo quy định tại Công văn số 1035/KBNN-TT ngày 13/5/2015 của KBNN.

Trong quá trình kiểm tra, tùy thuộc vào nội dung kiểm tra, thời kỳ kiểm tra, vận dụng linh hoạt các phương pháp kiểm tra để nâng cao chất lượng các cuộc kiểm tra, cụ thể phương pháp kiểm tra là chọn mẫu những nội dung lớn, nhạy cảm và lựa chọn một số thời điểm nhất định theo từng loại đơn vị dự toán gắn với cơ chế tài chính và tính chất hoạt động, như vậy sẽ kiểm tra được toàn diện hoạt động của đơn vị dự toán từ khâu giao dự toán đến sử dụng dự toán có đúng mục đích, đối tượng, đối chiếu số dư dự toán; kiểm tra việc lưu trữ hồ sơ ban đầu để kiểm soát chi và những nội dung dễ xảy ra sai sót. Trên cơ sở đó, phát hiện những tồn tại, đánh giá được toàn bộ các nội dung kiểm tra và tác nghiệp của cán bộ nghiệp vụ theo loại đơn vị dự toán và thời điểm. Đồng thời, trước khi thực hiện việc thanh tra, kiểm tra đối với từng lĩnh vực, cần liệt kê rõ tài liệu, căn cứ pháp lý liên quan đến nội dung thanh tra, kiểm tra; trong quá trình kiểm tra sẽ kiểm

tra như thế nào, cần lưu ý kiểm tra nội dung gì có như vậy cuộc thanh tra, kiểm tra mới đạt hiệu quả.

Thực hiện việc kiểm tra, giám sát qua ứng dụng công nghệ thông tin để kịp thời phát hiện nội dung cần thực hiện kiểm tra ngay nhằm ngăn chặn kịp thời các sai sót, rủi ro có thể xảy ra.

Tăng cường công tác tự kiểm tra tại các đơn vị thuộc và trực thuộc xem đây là một trong những giải pháp để phòng ngừa rủi ro đối với công chức thực thi nhiệm vụ; các phòng nghiệp vụ cấp trên cần tăng cường thực hiện kiểm tra nội bộ chuyên đề với KBNN huyện trong điều kiện lực lượng thanh tra, kiểm tra còn ít.

Một số giải pháp khác

Giải pháp về ứng dụng công nghệ thông tin: Rà soát, đầu tư nâng cấp hạ tầng truyền thông, intranet, thể chế hóa các quy định trao đổi văn bản điện tử, thư điện tử để thực hiện thống nhất trong hệ thống. Từng bước thiết lập một môi trường làm việc điện tử hiện đại, minh bạch, giảm giấy tờ, tiết kiệm chi phí và thời gian. Tăng cường đào tạo để nâng cao trình độ tin học cho công chức kho bạc. Riêng công chức kiểm soát chi, phải được đào tạo cơ bản về tin học để có thể khai thác, sử dụng tốt các chương trình ứng dụng phục vụ công tác kiểm soát chi.

Giải pháp về nâng cao chất lượng đội ngũ công chức: Đào tạo nâng cao trình độ của công chức với nhiều loại hình đào tạo đa dạng, nội dung phong phú, mở các lớp tập huấn ngắn hạn để bồi dưỡng chuyên sâu kiến thức chuyên môn nghiệp vụ, cập nhật kiến thức mới, phổ biến những kinh nghiệm đã mang lại hiệu quả trong công tác kiểm soát chi ở những địa phương khác... Bên cạnh đó, bồi dưỡng cho công chức kiểm soát chi kiến thức về văn hóa, văn minh công sở, nâng cao kỹ năng giao tiếp, ứng xử với khách hàng, nâng cao ý thức được trách nhiệm phục vụ khách hàng, có thái độ lịch sự, hòa nhã, tôn trọng khách hàng giao dịch tại kho bạc, tiến tới xây dựng đội ngũ

công chức KBNN chuyên nghiệp, hiện đại.

Có cơ chế thưởng, phạt nghiêm minh, quy định trách nhiệm cụ thể, rõ ràng để công chức: “Không muốn, không dám, không thể” tiêu cực trong kiểm soát chi. Thực hiện khen thưởng kịp thời hợp lý sẽ có tác dụng động viên công chức phấn đấu hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, kích thích phong trào thi đua trong đơn vị. Bên cạnh khen thưởng, cần thực hiện các biện pháp xử phạt nghiêm minh, đúng người, đúng tội đối với những công chức cố ý làm sai các quy trình nghiệp vụ, vi phạm các quy định về kiểm soát chi gây thất thoát tiền, tài sản nhà nước, những công chức lợi dụng chức trách, nhiệm vụ được giao để vụ lợi, những nhiều khách hàng.

Thực hiện nghiêm kế hoạch luân phiên nhiệm vụ định kỳ giữa các công chức làm nhiệm vụ kiểm soát chi để họ am hiểu được nhiều nghiệp vụ và học hỏi được kinh nghiệm lẫn nhau trong quá trình kiểm soát chi. Trong công tác lãnh đạo, cần nắm bắt kịp thời tâm tư nguyện vọng của từng công chức trong đơn vị, tạo nên môi trường làm việc tích cực, góp phần nâng cao hiệu quả và năng suất trong công tác kiểm soát chi. Đồng thời, lãnh đạo từng đơn vị kịp thời nắm bắt tâm tư, nguyện vọng công chức thuộc phạm vi quản lý, kịp thời tháo gỡ khó khăn, vướng mắc hoặc chấn chỉnh nếu có những biểu hiện tiêu cực trong kiểm soát chi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Luật NSNN năm 2015.
2. Luật Kế toán năm 2015.
3. Luật Xây dựng năm 2014.
4. Nghị định số 32/2015/NĐ-CP ngày 25/03/2015 của Chính phủ về quản lý chi phí đầu tư xây dựng.
5. Nghị định số 11/2020/NĐ-CP ngày 20/01/2020 của Chính phủ Quy định về thủ tục hành chính thuộc lĩnh vực Kho bạc Nhà nước.
6. Thông tư số 39/2016/TT-BTC ngày 01/3/2016 của Bộ Tài chính về sửa đổi, bổ sung một số điều của Thông tư số 161/2012/TT-BTC ngày 02/10/2012 hướng dẫn chế độ kiểm soát, thanh toán các khoản chi ngân sách nhà nước qua Kho bạc Nhà nước.

Ngày nhận bài: 20/01/2022
Ngày đưa phân biện: 20/01/2022
Ngày chấp nhận đăng: 14/2/2022
Email:khanhpd@vst.gov.vn